

Et ex isto sequitur necessitas huius sacramenti in casu scilicet necessitatis talis. Item eius necessitas arguitur ex magna utilitate eius. quod ei tam utile sacramentum negligere cum isto indigeret non imo deum offendere videtur. quoniam sine omni difficultate ex parte sui infirmus possit acquirere. qui ei sine difficultate a molestia potest melius facere vel magnum bonum commo- dum spirituale acquirere si negligat. non video qui sit sue salutis neglector et benevolentie domine contemptor. primo amicus dei non esse conuincitur quod eius beneplacitum cum illud perficere potest non explet quando sine difficultate et molestia possit facere ut dictum est videtur ergo hoc sacramentum necessarium esse ad salutem. ita quod si commode haberi potest habeatur. hec de armano.

Capitulum Septimum

De matrimonio quod consistit in consensu duorum in signo consensu. et inter personas legitimas sunt tria videnda. Primo que eius efficacia. Secundo quod matrimonium in- troitum inficiant. Tertio quibus modis sanctetur matrimonium et quam intentionem habere debeant contrahentes. **Q**antum ad primum nondum quod effectus matrimonii secundum the. et alios in iij. articulis. xxvi. sunt quinque. Primus est

gratia sacramentalis collatio. propter difficultatem perpetue obligationis et propter iuuam necessarium in opibus matrimonii. unde quando queritur cum omnia sacramenta fluxerit a passione christi et ex omni pro sacramenta conformam passioni christi que fuit penalis. quod contrahentes possunt conformari passioni christi presertim cum matrimonium sit delectabile. **h. th. o.** Quamuis matrimonium non conformetur passioni christi quo ad penam tamen conformetur quod ad caritatem pro qua pro eterna sibi in sponsam coniungenda passus est. nam sicut aqua baptismi habet quod corpus tangat et cor abluat ex tactu carnis christi. ita matrimonium hoc habet vicem conferre gratiam ex hoc quod christus sua passione illud representauit et non principaliter ex aliqua sanctificatione sacerdotis. Et sicut aqua baptismi cum forma verborum non operatur immediate ad gratiam sed ad characterem. ita actus exteriores et verba expressa consensum dicente faciunt nexum quemdam qui est sacramentum matrimonii. Et huiusmodi nexus ex virtute domine institutionis dispositiue operatur ad gratiam que gratia concupiscentie fomitem in sua radice habet reprimere. **h. th. o.** Secundus igitur effectus est diminutio concupiscentie propter collatam gratiam. **S**ed dicitur. si matrimonium concupiscentiam

p grā; h; minue ergo virgines
 a deuoti oēs deberēt contrabe
 re. **R.** th. w. hoc est si nō eēt
 aliud efficacius remediū p opa
 spūalia a carnis mortificacōez.
 a p similia. **Tertius** effectus cō
 sistit in bōis matrimonij q̄ sūt
 fides ut neut̄ aliēo maculetur
 thoro sacramētū id ē indiuisi
 bilitas seu vinculū ppetuū. sig
 nans vniōnē xp̄i ⁊ ecclesie. **Et**
 ples ad cultū dī educāda hoc
 tam bonū plis est in obligacō
 ne s̄b condicōe sc̄z si euenit. q̄
 suscipiatur gratāter ⁊ religio
 se educetur. vñ est ibi obliga
 cō pro semp̄ ⁊ ad semp̄ non im
 pedire istud bonū studiose. **R.**
 t̄ est excusacō vel decor i actu.
 q̄ alias est actus turpitudis
Nullus enī prudēs d; pati iactu
 rā n̄ p recōpensacōe eglis boni
 vel maioris. **S;** i cōiōne viri ⁊
 fēie rāōis iactura accidit. **Tū**
 q̄ rāō absorbetur. tū q̄ caro
 tribulacōez patitur s̄m ap̄sm.
 i. cor. vij. tum etiā q̄ nulli pro
 tunc gr̄ie p̄ph̄iaz offeruntur i
 actu ergo tria bōa p̄dicta expe
 ctantur ut fiat recōpensacō ta
 lium. **Quintus** effectus consistit
 in accidentalib; bonis s̄m. **ver**
 sus **Hostes** ociliat ⁊ eo discer
 nitur heres. bis ligat. alma no
 tatius trāffert. auget amozes.
¶ Quo ad secundū nōndū q̄
 ad recipiendū quicq; p̄fatas vi

litates requiritur ut accipere volēs
 sacramētū matrimonij. in sex p̄
 cipue se licite teneat. **Alias** pe
 culū imminet p̄cā mōrlis tēpo
 raneū aut diutinū s̄m doctores
Primo videat cōtrahēs ut non
 sit in p̄cō mōrlī. vbi nōt. **Secu**
 tus q̄ quādo queitur. quis sit
 minister matrimonij. videt ut
 plurimū q̄ ip̄met cōtrahēs
 ministrēt sibi hoc sacramētū.
 vel mutuo. vel v̄tq; s̄ nec hoc
 requiritur necessario. s̄ cū omni
 cōtractū ē sacramētū. nā aliqñ
 patres contrahunt p̄ filio ⁊ fi
 lia p̄sentib; non exprimentib;
 signa p̄p̄a. **Si** igitur ibi est sa
 cramentū. opt; dici q̄ minister
 est indifferēt qui p̄t esse mi
 nister in cōtractū matrimonij.
 omnes enī cōtrahēs duas gr̄
 cias accipiunt q̄ due sūt gr̄e
 in animab; cōtrahētū. ⁊ hoc
 w. est nisi sit obex peccati sup
 ple mōrlis hinc ⁊ inde. **Non**
 ei sufficit ad gr̄a; p̄cipiendam
 q̄ cōtrahēs non sit fict; resp̄cū
 sacramētū. s̄ opt; q̄ pri; p̄ritu
 erit q̄ illd̄ sacramētū nō dat
 primā gratia; hoc scot; **Secū**
 do caueat cōtrahēs ne in ot̄ctu
 solū vel p̄ncipaliter intēdat su
 p̄biā auaritiā vel luxuriōsā w
 luptatē. q̄ dī. wilh. p̄si. de sac
 ramentis. **Qui** matrimonio ōtra
 ria intēdūt multū peccāt. vbi
 gr̄a; q̄ amo ē explēde libidis sue

tū fornicus in matrimonium inuenit
Siliter quod sola propter voluptatem. a solam auaritia. a solam superbia; inijt et contraxit matrimonium bonis matrimonij. a exclusis aut neglectis. hoc est non curatis taliter contrahentes multum peccat. quod non in sanctificatione sed in impuritate terrenorum sacramentum recipiunt. ymo abutuntur isto sacramento. et verisimiliter peccat mortaliter dicit wilh. si sit quis adultus. a adeo puer. et eruditus ut talia noscere debeat merito. in tales enim demoniū habet potestate; thob. vi.

Sed quereres est ne iter tales matrimonium. **R.** quod sic. quod si amor libidinis sue explende solus illos moueat. vel eorum alterum. ad omnia tamen onera matrimonij uterque se obligat pactioe generali. hoc est ad uxorem regendam. et seruandam ei fide; thori et alia onera. Sicut ei si quis baptizaretur cum luxurie tamen. concupiscens spiritus alicuius cristiane mulieris quam aliter habere non possit nisi baptizaretur. vere baptizaretur. et verum sacramentum baptismi reciperet. Sic et iste verum sacramentum matrimonij percipit. licet non recta intentione. Consensus etiam iste et si amore libidinis sit tamen matrimonialis tamen est non fornicarius. a amatorius. non enim in sola libidine;

consentit. sed etiam in omnia onera matrimonij. et ad omnia illa se obligat. sic et ille qui causa luxurie sue explende tamen baptizatur. non in solam luxuriam consentit. sed etiam in hoc ut baptizetur et christianus fiat. et ad omnia agenda et sustinenda que christianissimi sunt se obligat ipsa susceptione baptismi. hoc wilh. Tertio caueant contrahentes ne inter eos sit affinitas vel cognatio spiritualis. a consanguinitas. matrimonij contractum impediens et dirimens. alias sibi debitum reddendo. alter administrum adulterium vel fornicationem committeret. Quarto debet in contractu consensus fuisse in mente. et expressus in voce. signo. vel scripto. deficiente enim alterius consensu. vel si non fuit expressus. nullum matrimonium esset coram deo. Quinto videtur ne sciēter sit votum deo factum in partes de continentia. alias viuens peccare possit mortaliter. et deo sponsam se contrahere. nec sine peccato mortali secundum multos unquam postea possit petere debitum. nec prosperitas temporalium in tali matrimonio esset multum speranda. ymo etiam grauius videtur peccare qui votum ducit sciēter. quod cooperatur ei ad peccatum mortale causa dando fractionis voti. Siliter alij qui tales tradunt nuptui. quod ratio dicit non solum super. excluduntur a regno dei

qui mōrlia faciūt sed ecia; qui
 consenciūt facientib⁹. vbi glō.
Cōsentie est tacē cū possis r̄dar
 guere vel errozē adulando fo
 uere. **Sexto** caueāt ne clamde
 stine nuptias celebrent s; b̄ndi
 ctione; r̄cipiant ī fatie ecclesie
 vbi non sūt b̄mubi. neuter enī
 coniugū tenetur reddere debi
 tum alteri statim cōtracto m̄ri
 mo iudicat thō. i. iij. di. xxxij. et
 fm wilh. sup ray. peccat mōrl
 ter quā āte b̄ndictione; nuptia
 lem vxorem cognoscit in locis
 vbi est consuetū benedictiōem
 e adhiberi. **V**aleat aut bened cō
 matrimonialis. et fit pp̄ multa.
 ut notat hūbert⁹ de officio ep̄i
Et wilh. p̄sien. de sacramentis
Sūq; enī matrimonio annecti
 tur sterilitas cōtra hanc val; be
 nedictio diuina. ps. b̄ndixit eis.
 et multiplicati sūt nimis. Interd
 paupertas. cont̄ hanc val; ead
 benedictio q; p̄bior. x. bene
 dictio d̄m̄ diuites facit Interd
 discordia coniugum s; bened cō
 d̄m̄ val; ad pacem. numeri. vi.
Sic b̄ndicetis filiis israhel Cō
 uertat domin⁹ vultū suū ad te.
 et det tibi pacem. Interd̄ demō
 accipit potestātē in contrahen
 tes ut patet thobie. iij. de demo
 ne qui interfecit septem viros sa
 re. **S**ed cōtra hoc valet benedi
 ctio. q; ibi est crucis signum
 quod fugat demonē. **I**nt̄dum

in coniugibus cōto d̄natur sic
 equus et mul⁹. **I**so malo amo
 re cōiungūtur contra hoc val;
 benedictio sancta. q; dat gr̄a;
Ecclē. xl. gracia sicut padifusi
 benedcōibus. gr̄tia autem ele
 uat mentem ad sp̄ualia. **I**nt̄dū
 matrimonio aduēta est m̄sta
 p̄speritas ducens ad malum fi
 nem. **S**ed benedictio diuina
 ecōuerso adducit habūdantiā
 sp̄ualiu bonoz ducentium ad
 bonum finem. ps. lxx. benedcōnem
 dabit legislator. ibunt de v̄tu
 te in virtutem. vii. de ḡm syon.
Quia ergo b̄ndictio d̄ma cōco
 mitatur iuocacōe; d̄m̄i nom̄is
 quā facit sacerdos i sua b̄nd cō
 ne. fm illud nūeri. v. **I**nuocabi
 tis nomē meū sup filios israhel.
 et ego benedicā eis. **I**so rōnabi
 liter benedicitur m̄rim om̄ū ali
 quoz. **Q**uo ad tertiu notat f
 wilh. vbi supra. **Q**d cū m̄rimo
 niū sit sancta et sc̄ificatiā et p̄fe
 cta societas maris et feine i sp̄
 hūana. **E**t sc̄itas sit fm dyomi
 um elongacō ab execracōib⁹ et
 cōtaminacōib⁹ vicōz et p̄cōz
 et adherētia totalis ad deum. **I**so
 circo septuplex ē sc̄itas mat̄
 monij huāda a cōiugib⁹. **P**ria
 consistit in elongacōe a turpi
 tudine et execracōe phibitorū.
 q; contrahētes intendere dēt
 ut se longe fatiāt ab hīs. **S**e
 cunda consistit in custodia et

et retractioe consortis ab homini.
Tertia consistit in subiectione
 sui ad alterum et in iugo perpetue
 seruitutis quo se alter alteri sub-
 iicit absque participo. Quarta in
 susceptione oneris vicem prouisi-
 onis et educationis. non enim leue
 est onus viro prouidere de pre-
 gnantibus et nutriendis. **S**i-
 militi custodire puulos et eru-
 dire. **S**imiliti et in muliere do-
 loe partus erunt onus et prouidendum
 quibus odoleat vir et miscia nutri-
 encium et similia. **R**uina est ex su-
 scptione regimis ipsius uxoris
 quantum ad virum qui etiam regere
 habet totam domum. ubi mulieri
 competit pars sollicitudinis non
 ei recepit uxorem tamen ad ei exhi-
 benda necessaria victus et vestitus.
 sed etiam ad regendum in compositi-
 one morum in correctione et per-
 fectione eius. nec leuis cura et
 modicum est onus cura mulierum
 vni. **S**exta ex fructu proles
 ad dei cultum nutriendum. **S**epta-
 ma ex ipso sacramento id est sacre-
 rei signo. **E**st enim signum comu-
 nicationis christi et ecclesie. christi et fidelium
 anime. christi et beatorum patrie. hec sunt
 significaciones de quibus videtur loqui
 apostolus. i. thess. iij. **N**ec est vo-
 luntas dei sacrificatio vestra. ut
 abstineatis a fornicacione. ut
 sciat vnusquisque vestrum vas su-
 um possidere in sacrificacione et ho-
 noze non in passione desiderij. si

cut et gentes que ignorant deum.
 non enim voluit nos deus in im-
 munditia sed in sanctificatione in
 christo ihesu domino nostro. . . .

Capitulum Octauum.

De penitencie sacramento
 cuius tres sunt partes secundum
 crisostomum. contritio. con-
 fessio. et satisfactio. **P**rimo vide-
 dum est de origine contritionis.
Secundo de officiis et contritioni
 necessariis. **E**t tertio de effectibus
 contritionis. **P**rimo ad primum non
 dum primo quod scilicet magister di. xvij.
 .iij. **C**ontritio est dolor voluntarie
 assumptus pro peccatis cum pro-
 positio confitendi et satisfaciendi.
Dicitur primo assumptus oportet
 ei in contritione que commuiter
 habetur precedere quedam. scilicet de
 privilegio aut in latrone magda-
 lena et paulo ubi de fonte mi-
 sericordie aperuit ut fieri subito.
 quod alijs paulatim. **S**ic enim sa-
 nauit quosdam subito christus. alios
 quod die sanat successiue media-
 te cursu communi et in aiabus
 facit ut the. dicit contra gentes.
Secundo dicitur voluntarie non co-
 acte propter hoc periculosum est in ex-
 tremis primo penitere. ut habes
 super. c. vi. **A**. **T**ertio dicitur dolor scilicet
 que fit displicibiliter maior cuius
 cuiusque prouocacione contra deum. **E**t hic
 dolor est voluntatis. nec oportet
 necessario quod sensualiter doleat
 unde stat. quod pro patre mortuo